

NIU TIRENI.

TURE WHAKATIKATIKA 1885 I TE TURE PANE
KUINI, 1882.

HE TURE whakatikatika i "Te Ture Pane Kuini 1882."

NA KA MEINGATIA HEI TURE e te Runanga o Niu Tireni e noho huihui ana i te Paremete i raro ano i tona mana, ara:—

1. Te ingoa poto o tenei Ture ko "Te Ture whakatikatika, 1885, i te Ture Pane Kuini, 1882."

2. Ka korerotia tenei Ture mehemea nei ko tetahi taha ano o "Te Ture Pane Kuini, 1882" (e whakahuatia nei ikonei ko "taua Ture") ko taua Ture me tenei Ture ka kii kotahi ano Ture.

3. Ko te tekiana wha tekau ma rima o taua Ture e whakakorea ana e tenei, na ko enei kupu e whai ake nei ka mana hei whakakapi i tera.

I te mea e haere ana te utu o tetahi tiiti i runga i te tiuti e utua ana i runga i tetahi atu tiiti me tuku tahi mai aua tiiti e rua kia kite te Komihana, na ko te tiiti tuatahi ra me utu tiuti kia tekau herengi.

4. Ko te tekiana wha tekau ma ono o taua Ture e whakakorea ana e tenei na ko enei kupu e whai ake nei ka mana hei whakakapi i tera:—

I te mea kaore he kupu whakarereke i roto i tenei i tetahi atu Ture ranei, ko ia tiiti kaore ano nei kia whakamaua nga pane Kuini, kaore ranei i ata rite nga pane Kuini ka ahei te Komihana ki te whakapiri i nga pane Kuini, ki te whakapiri atu ranei i etahi atu pane Kuini me kaore i rite, mehemea ka utua nga tiuti kaore ra i utua apiti atu ki nga moni whaina ara:—

- (1.) I te mea e tonoa ana kia whakapiria nga pane Kuini i te mea kua pahure te marama kotahi i muri i te tuhinga o taua tiiti a kaore ano kia pahure te toru marama i muri mai i te mahinga o taua tiiti, me utu i te moni whaina kia rua tekau ma rima pauna i ia ra pauna.
- (2.) I te mea e tonoa ana kia whakapiria nga pane Kuini ki tetahi tiiti kua pahure nei te toru marama i muri mai o te mahinga o taua tiiti me utu i te moni whaina kia kotahi rau pauna mo ia rau pauna o nga moni tiuti i tika ra kia utua, engari hoki kua tenei whaina e iti iho i te rima pauna.

Engari—

Ko ia tiiti kaore nei i utua nga pane Kuini kaore ranei i aririte nga pane Kuini mo runga mo te tiiti i mahia i whakamana mai i tawahi atu o Niu Tireni, ka tika i reira kia whakapiria nga pane Kuini mehemea e utua ana i roto i te toru marama mai o te taenga mai o taua tiiti ki Niu Tireni nei :

Ko te utunga o aua utu whaina me ata whakaatu ano ara me rereka nga pane Kuini mo era.

5. Ko nga tekihana rima tekau ma ono, me te rima tekau ma whitu o taua Ture, e whakatikaia ana e tenei, ara, e apitiria atu ana enei kupu "whaina tiuti ranei" ki nga kupu "tiuti apiti" i nga wahi katoa e kitea ana enei kupu i roto i aua tekihana.

6. Ko te tekihana ona tekau ma toru o taua Ture e whakatikaia ana e tenei ara e apitiria atu ana enei kupu e whai ake nei :—

I te mea e rua maha atu ranei nga tangata e uru ana ki te pukapuka whakaatu kupu ki pono mo taua mahi, me utu ano mo ia tangata mo ia tangata e tuhi ana i taua pukapuka.

16. Ko te tekihana tahi rau toru tekau ma ono o taua Ture e whakakorea ana e tenei, ko enei kupu e whai ake nei ka meingatia hei whakakapi mo era :—

Mo nga tikanga o te Wahi III. o taua Ture me tenei Ture me kaore e rereke ana i ona kupu te tikanga,—

"Maori" ko nga Maori o Niu Tireni tae atu ki nga hawhekaihe me o ratou tamariki i na te taha Maori, "Maori" tona tikanga ko tetahi o aua tu Maori ;

"Whenua Maori" tona tikanga ko ia whenua kua whakataua nei e te Kooti Whenua Maori, kaore ano nei kia tukua atu ki tetahi atu tangata e hara nei i te Maori ; me era whenua hoki a muri nei whakataua ai e te Kooti Whenua Maori tae noa ki te wa e hokona e tukua e whakawhitia ai ranei te whaitake o te whenua ki tetahi atu tangata e hara nei i te tangata Maori.

17. Ko te tekihana tahi rau toru tekau ma whitu o taua Ture e whakakorea ana e tenei, ko enei kupu e whai ake nei ka mana hei whakakapi i tera :—

Ko enei tiuti e whai ake nei ka meingatia kia apiti atu ano ki nga tiuti e whakaritea ana e taua Ture me tenei Ture :—

(1.) I runga i ia hoko tuatahi o te whenua Maori e tukua ana e te Maori ki tetahi atu tangata e hara nei i te Maori, kia kotahi tekau pauna i roto i ia rau pauna o te utu o te

whenua, ara ko taua utu me ata rapu me ata whakarite e te Komihana i runga i tana huarahi e whakarite ai.

- Engari i te mea kua utu ano te kai-hoko i etahi o nga tiuti i raro i tenei rarangi o tenei Ture i raro ranei i tetahi o nga ture e mana ana mo taua whenua e pangia ana e taua hoko, kei reira ka whakaritea ano era moni i utua i te tuatahi a ka tonoa ano ko nga tiuti e toe ana kia utua i raro i nga tikanga o tenei Ture mo runga mo taua tiiti.
- (2.) I runga i ia kurutetetanga o nga whenua Maori, ara i runga i te tuku a te Maori ki tetahi atu tangata e hara nei i te Maori, kia kotahi tekau pauna i roto i ia rau pauna o nga utu tika o te whenua, me rapu aua utu i runga i nga tikanga kua whakaritea ake nei i roto i te tekihana tuatahi o enei tekihana ririki o tenei tekihana.
- (3.) I runga i ia riihi o te whenua Maori ki tetahi tangata e hara nei i te tangata Maori kia tekau pauna i roto i ia rau pauna o nga utu whakarite i whakaaetia ai taua riihi, apiti atu ano ki nga tiuti tahi tekau pauna i roto i ia rau pauna o te whakatoputanga o te moni e rite ana ki aua reti.
- (4.) I runga i ia whakawhitinga tukunga, hoatutanga whenua Maori, tetahi paanga ranei, haunga ia te tuku i runga i te marena, me te tuku ki te tangata tuku moni atu, ki te tangata ranei e hoko tika ana mo nga utu nui ano, ki te tangata e hara nei i te tangata Maori, kia tekau pauna i roto i ia rau pauna o nga utu tika o taua whenua me rapu aua utu i runga i nga tikanga kua whakaritea ake nei i roto i te tekihana tuatahi o enei tekihana ririki o tenei tekihana.
- (5.) Ko ia riihi raihana ranei mo te tua me te tapahi me te kani me te kawe ke atu i nga rakau e tupu ana i runga i te whenua Maori me pera ano te utu tiuti mehemea nei ano he riihi whenua Maori.

E kore nga kapenga e whakahuatia ra i roto i te Apiti Tuatoru o taua Ture e pa mai ki nga pukapuka hoko ki nga tiiti ranei e whakahuatia ana i roto i tenei tekihana, me te Wahi III. o taua Ture.